Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 13.11.2026

HE 247/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuomioistuimen määräämästä pääsykiellosta ja siihen liittyviksi laeiksi

PAM kannattaa lain tuomioistuimen määräämästä pääsykiellosta säätämistä.

Lausunnon keskeinen sisältö

- PAM kannattaa tuomioistuimen määräämää pääsykieltoa koskevan lain säätämistä työntekijöiden suojelun vahvistamiseksi.
- Pääsykieltoa tarvitaan erityisesti kaupan alalla toistuvan häirinnän ja uhkailun ehkäisemiseen. Se ei korvaa muita työturvallisuustoimia eikä ajantasaista riskinarviointia.
- Pääsykiellon hakemisen kustannukset eivät saa estää työntekijöiden suojelemiseksi tarpeellisen keinon käyttöä.
- Pääsykiellon toimeenpanoa ei saa jättää myyntihenkilöstön vastuulle. Turvallisuushenkilöstön on tunnettava lain mukaiset toimivaltuutensa ja niiden rajat.
- Yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntö tarvitsee mahdollisimman pian kokonaisuudistuksen.

Työnantajan työsuojeluvelvoite

Työnantajalla on työturvallisuuslakiin perustuva velvollisuus suojella työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä työstä ja työolosuhteista aiheutuvilta riskeiltä.

PAMin tuoreen jäsenkyselyn alustavien tulosten mukaan aiempaa suurempi osuus myyjistä kohtaa työssään esimerkiksi sanallista uhkailua. Kysely on toteutettu kuusi kertaa.

Sanallista uhkailua oli kohdannut 57 prosenttia, kun vuonna 2021 heidän osuutensa myyjistä oli 47 prosenttia.

Vuonna 2021 välineellä uhkailun kohteeksi oli joutunut vuoden aikana myyjistä 9 prosenttia. Vuoden 2026 ennakkotiedon mukaan osuus oli 13 prosenttia.

Vuoden 2023 kyselyssä lisäksi 78 prosenttia oli kokenut asiakkaiden taholta häirintää tai muuta epäasiallista käytöstä. (PAMin jäsenkyselyt 2023 ja 2026, alustava tieto)

PAM katsoo, että työnantaja tarvitsee nykyistä tehokkaamman keinon suojella työntekijöitään estämällä toistuvasti häirintään ja uhkailuun syyllistyvien henkilöiden pääsyn liikkeeseen.

Tuomioistuimen määräämä pääsykielto ei jatkossakaan yksin riittäisi suojaamaan työntekijöitä uhka- ja häirintätilanteilta. Sen rinnalla tarvitaan edelleen jo käytössä olevia muita ennakoivia toimia, kuten perehdytystä, rakenteellisia turvallisuusratkaisuja, kameravalvontaa ja työvoimajärjestelyjä. Ajantasainen riskinarviointi on turvallisuuden hallinnan perusta.

Uusi lainsäädäntö mahdollistaisi työnantajalle työturvallisuuslain velvoitteiden aidon toteuttamisen työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemiseksi.

Pääsykiellon tarve kaupan alalla

Lisäsääntelyä tarvitaan erityisesti kaupan alalla, jossa pääsyn epäämistä koskevia käytäntöjä on ollut tähän saakka suhteellisen vähän verrattuna esimerkiksi ravintola-alaan. Pääsyn rajoittamiseen on suhtauduttu varovaisesti, eikä pääsyn epäämisen perusteiden syrjimättömyyttä ole aina osattu tai uskallettu arvioida.

Nykytilanteessa suhteellisen pieni joukko toistuvasti häiritsevästi käyttäytyviä henkilöitä voi aiheuttaa samassa liikkeessä huomattavia ongelmia. Aggressiivisen uhkailun lisäksi henkilöt aiheuttavat pelkoa ja kuormitusta henkilöstölle ja myös asiakkaille häiritsemällä esimerkiksi seksuaalisesti tai rasistisesti. Työntekijät kärsivät häiriökäyttäytymisen johdosta fyysisten vammojen lisäksi psykososiaalisesta kuormittumisesta, joka voi johtaa merkittäviin työkyvyttömyysjaksoihin.

Tuomioistuimen määräämää pääsykieltoa ei ole tarkoitettu keinoksi puuttua näpistelyyn sellaisenaan, eikä PAM katso myöskään tarpeelliseksi säätää pääsykielto sellaiseksi. Jos näpistelyyn puuttuminen johtaa uhkatilanteisiin, teon liittyminen näpistelyyn ei kuitenkaan sulje pois pääsykiellon määräämistä.

Pääsykiellon hakemisen maksullisuus

Esityksen mukaan pääsykiellon hakemisesta perittäisiin 310 euron hakemuskohtainen maksu. Maksu voi muodostua esteeksi pääsykiellon hakemiselle erityisesti pienille työnantajille. Kustannukset korostuvat tilanteissa, joissa häiriöitä aiheuttaa toistuvasti useampi henkilö, sillä pääsykieltoa on haettava erikseen jokaiselle henkilölle.

PAM korostaa, ettei työntekijöiden suojelemiseksi tarpeellisen keinon käyttö saisi estyä kustannusten vuoksi. PAM pitää perusteettomana huolta siitä, että maksuttomuus johtaisi pääsykieltojen hakemiseen liian kevyin perustein. Kaupan alan yritykset eivät lähtökohtaisesti halua estää asiakkaidensa pääsyä liikkeisiin, vaan pääsyn rajoittamiseen ryhdytään todellisesta tarpeesta. Kaupan alan toimijoiden arvion mukaan haettavien pääsykieltojen määrä jäisi vähäiseksi.

Yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntö tarvitsee kokonaisuudistuksen

PAM on tuomioistuimen määräämää pääsykieltoa koskevan lain valmistelun aikana johdonmukaisesti korostanut, ettei pääsykiellon toimeenpanoa saa jättää myyntihenkilöstön vastuulle. Ei ole perusteltua edellyttää, että uhkaavan, loukkaavan tai häiritsevän käyttäytymisen kohteeksi joutunut myyjä vastaisi itse kyseisen henkilön pääsyn estämisestä.

Tästä syystä turvallisuushenkilöstön tehtäviä tuomioistuimen määräämän pääsykiellon valvonnassa on tarkennettu. Uutta on mahdollisuus estää pääsykiellon saaneen henkilön pääsy tai poistaa hänet, vaikka hän käyttäytyisi sisään pyrkiessään rauhallisesti. Tähän saakka vartija on voinut poistaa tilasta, jota hän toimeksiannon mukaan vartioi, ainoastaan sillä hetkellä häiritsevästi käyttäytyvän henkilön.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan vartijan tehtävänä on omaisuuden vartioiminen sekä henkilön koskemattomuuden suojaaminen. Vartioimisliike ei saa ottaa vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Järjestyksenvalvojan tehtäväksi on määritelty järjestyksen ylläpitäminen määrätyllä alueella, kaupan alalla tyypillisesti kauppakeskusten yleisillä alueilla. Järjestyksenvalvojilla ei siis yleensä ole toimintaoikeutta kauppaliikkeiden sisäpuolella.

Valmisteltaessa tuomioistuimen pääsykieltoa nousikin esille nykyisen turvallisuusalan lainsäädännön haasteita. Turvallisuustehtävissä työskentelee henkilöitä useilla eri tehtävänimikkeillä. Vartijan lisäksi on järjestyksenvalvoja (joka on saanut koulutuksen), järjestyksenvalvoja, joka toimii poliisin tai rajavartioston tehtävissä, tilapäinen järjestyksenvalvoja (ei saanut lainkaan koulutusta), turvahenkilö ja turvatarkastaja. Lisäksi alalla toimii yleisten oikeuksien nojalla omavartijoita, vahtimestareita ja turvamyyjiä. Alan eri tehtävien koulutusvaatimukset vaihtelevat suuresti.

Edellä mainituissa tehtävissä toimivien henkilöiden oikeudet ja toimivaltuudet perustuvat useisiin eri lakeihin ja eroavat toisistaan esimerkiksi kiinnioton, voimankäytön ja henkilötarkastuksen osalta. Sääntelyn tulkintaa vaikeuttavat lisäksi tilanteet, joissa sama henkilö työskentelee saman turvallisuusalan yrityksen palveluksessa useissa eri tehtävissä ja vaihtaa niiden välillä.

Kansalaisten on vaikea tunnistaa, missä tehtävässä turvallisuushenkilöstö kulloinkin toimii ja miten eri tehtäviin liittyvät toimivaltuudet eroavat toisistaan. Ongelmia syntyy myös silloin, kun toimeksiantajat eivät tunne toimivaltuuksien rajoja ja antavat tehtäviä, joiden hoitamiseen turvallisuushenkilöstöllä ei ole oikeutta.

Vaikka turvallisuushenkilöstön työnantajana toimii yksityisiä turvallisuuspalveluja tarjoava yritys, toimeksiantajat ohjaavat usein käytännössä henkilöstön työtä työkohteissa. Turvallisuushenkilöstön oikeusturva vaarantuu, jos tehtävänanto on ristiriidassa lain kanssa.

Tuomioistuimen määräämää pääsykieltoa koskevan lain valmistelussa katsottiin tarpeelliseksi antaa vartijoiden lisäksi myös järjestyksenvalvojille toimivaltuuksia pääsykiellon valvontaan. Tällä pyrittiin välttämään ristiriitaiset tilanteet erityisesti kauppakeskuksissa. PAM pitää ratkaisua käytännössä toimivana, vaikka se ei ole kokonaisuuden kannalta paras mahdollinen.

PAM katsoo, että yksityisen turvallisuusalan lainsäädännön kokonaisuudistus on toteutettava mahdollisimman pian. Ennen kokonaisuudistusta on varmistettava, että alan toimijat tuntevat ehdotetun lain mukaiset toimivaltuudet ja niiden rajat. PAM on yhdessä kaupan alan toimijoiden kanssa luonnostellut ohjeita, joilla selkeytetään lain soveltamista sekä kaupan alalla että yksityisellä turvallisuusalalla.

Helsingissä, 12. marraskuuta 2026

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Lisätietoja:
Erika Kähärä
Työsuojelu- ja tasa-arvoasiantuntija
erika.kahara@pam.fi
puh. 040 764 5295